CONSULTATIE RAADSCOMMISSIE

Consultatie over de zienswijze op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Datum: **8 februari 2024**
Initiatief van: het college (portefeuillehouder: burgemeester Renkema)

Aanleiding:
Begin december 2022 heeft het ministerie van Defensie bekend gemaakt dat in buurt van de Nijkerkerbrug in het Horsterwold in Zeewolde mogelijk een omvangrijke kazerne komt. In de eerste helft van 2023 heeft daarover een gesprek plaatsgevonden met een vertegenwoordiging van het ministerie van Defensie. De gemeenteraad is met een raadinformatiebrief van 31 mei 2023 geïnformeerd over dit gesprek. In de zomer 2023 werd bekend dat de komst van deze nieuwe kazerne onderdeel werd van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD).

Op 18 december 2023 heeft het ministerie van Defensie de Notitie Reikwijdte en Detailniveau gepubliceerd, waarin duidelijk wordt welke mogelijke locaties worden bekeken voor een nieuwe kazerne van het ministerie van Defensie. Belanghebbenden hebben tot 12 februari 2024 de tijd om een zienswijze in te dienen.

In deze consultatie wil het college graag van u horen wat u vindt van de conceptzienswijze die wij willen indienen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

Korte samenvatting Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)
Het Ministerie van Defensie legt in de (bijgevoegde) Notitie Reikwijdte en Detailniveau en in de kamerbrief uit waarom nu gekeken wordt naar meer ruimte voor Defensie, hieronder volgt een korte samenvatting:

De veiligheidssituatie in de wereld verslechtert in hoog tempo. Na een lange periode van bezuinigingen wordt sinds 2014 weer extra geïnvesteerd in de krijgsmacht. Er wordt geïnvesteerd in meer militairen, meer materieel en meer activiteiten om ervoor te zorgen dat eenheden sneller, vaker en langer kunnen worden ingezet. Moderne oorlogsvoering vraagt om inzet van drones, nieuwe wapens, moderne voertuigen, informatiesystemen en nieuwe of gemoderniseerde kazernes. De huidige oefengebieden op land, zee en in de lucht, de infrastructuur, het vastgoed en de vergunningen van Defensie zijn daar op dit moment niet overal voldoende op ingericht.

De urgente ruimtelijke opgaven van Defensie worden in kaart gebracht en afgestemd met andere nationale ruimtelijke opgaven in het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD). De eerste stap in dit proces is de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt inzichtelijk gemaakt op welke specifieke locaties de komst of toename van defensieactiviteiten noodzakelijk wordt geacht en brengt Defensie – waar aan de orde – locatiealternatieven in kaart. Te denken valt aan nieuwe technieken die zorgen voor ander ruimtegebruik zoals het gebruik van (cargo) drones en daarnaast andere ruimtebehoeftes als gevolg van uitbreiding van bestaand gebruik. Ook de centrale kazerne is onderdeel van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie.

Naast de fysieke ruimte, gaat het ook om meer milieuruimte, daarvoor wordt een plan milieu effectrapportage (plan-m.e.r.) opgesteld. De effecten van de behoeften uit de NPRD worden

in de plan-m.e.r allemaal onderzocht. De procedure van een milieueffectrapportage (plan-m.e.r) is bedoeld om het milieubelang vroegtijdig en volwaardig in de plan- en besluitvorming in te brengen. Een plan-m.e.r is verplicht voor plannen en programma's waarbij significante effecten op Natura 2000-gebieden niet uitgesloten kunnen worden. Dat is bij het NPRD het geval.) Er zijn twee formele inspraakmomenten: inspraak op de NRD (dat is de zienswijze die nu voorligt ter consultatie) en inspraak op het plan-m.e.r. De plan-m.e.r. inspraak procedure is door Defensie gepland voor het 3e kwartaal 2024.

Voor Nijkerk zijn de volgende activiteiten uit de NRD van belang:

- Activiteit: Versterken en concentreren van ondersteunende eenheden (kazerne)
  Drie grote opgaven voor de Landmacht leiden tot een groeiende noodzaak voor ruimte voor ondersteunende eenheden:
  1. herstel en versterken van de krijgsmacht;
  2. creëren van synergie door concentratie van eenheden in de ondersteunende ketens: de geneeskundige keten, de operationeel-logistieke keten en de information manoeuvre-keten;
  3. het vinden en behouden van voldoende en gekwalificeerde mensen door het bieden van een langer loopbaanperspectief en gezonde werk-privébalans.

- Activiteit: Nieuw terrein voor oefenen en trainen met explosieven
  De veranderende veiligheidssituatie laat zien dat steeds zwaardere explosieven (o.a. in Oekraïne) gebruikt worden. Ook kunnen momenteel niet alle trainingen en grotere inzet van o.a. de genie voldoende gefaciliteerd worden door het bestaande oefenspringterrein in Reek. Door die beperkte capaciteit (in aantallen en omvang) worden veel trainingen in het buitenland (o.a. Noorwegen en VS) uitgevoerd.

- Activiteit: Laagvlieggebieden helikopters
  In omstandigheden waarbij sprake is van een verhoogde dreiging is vliegen op hoogte geen optie. Helikopters moeten laagvliegen om zo lang mogelijk ongezien te blijven voor vijandelijke eenheden. Ze zoeken dekking op lage hoogte achter obstakels, zoals rijen bomen, heuvels of gebouwen. Door laag te vliegen kan de helikopter ook buiten het radarbeeld van de tegenstander blijven. Ook weersomstandigheden kunnen soms dwingen tot laagvliegen. Laagvliegen vraagt om specifieke training en ervaring. Hiervoor zijn in Nederland laagvlieggebieden toegewezen. In deze gebieden mogen helikopters zo laag vliegen als voor de uitvoering van de opdracht noodzakelijk is.

In de bijlage vindt u kaarten waarop de mogelijke locaties van deze activiteiten zijn weergegeven. Hieronder vindt u een korte samenvatting van de voorgestelde zienswijze op deze activiteiten en het participatieplan.

Korte samenvatting conceptzienswijze
De gemeente Nijkerk dient als belanghebbende een zienswijze in op de NRD, omdat een aantal activiteiten die in het NRD genoemd worden effecten hebben op het grondgebied van de gemeente Nijkerk:

- Activiteit: Versterken en concentreren van ondersteunende eenheden
- Activiteit: Nieuw terrein voor oefenen en trainen met explosieven
- Activiteit: Laagvlieggebieden helikopters
- Participatieplan

CONSULTATIE RAADSCOMMISSIE

Hieronder wordt per activiteit aangegeven welke aandachtspunten de gemeente Nijkerk in de zienswijze wil meegeven aan het ministerie van Defensie. De volledige conceptzienswijze is bijgevoegd.

1. Activiteit: Versterken en concentreren van ondersteunende eenheden

- Bij de komst van een grote kazerne zal in Nijkerk en de regio de druk op het mobiliteitssysteem, de woningmarkt en de arbeidsmarkt en andere waarden nog meer toenemen in een situatie die al gespannen is. De ontwikkeling van een kazerne moet geen belemmering betekenen voor onze waarden en ambities op het gebied van wonen, economie, duurzaamheid, ecologie, recreatie en landschap.
- Duidelijk moet zijn welke oplossingen er zijn voor de gemeente Nijkerk indien er eventuele knelpunten ontstaan, bijvoorbeeld die op het gebied van stikstofruimte. Er moet voldoende ruimte blijven om ons als Nijkerk te kunnen ontwikkelen.
- Indien gekozen wordt voor locaties nabij de gemeente Nijkerk zien wij het als randvoorwaarde dat bestaande knelpunten worden aangepakt, bijvoorbeeld op het gebied van mobiliteit, wonen, voorzieningen en economie. Wij denken hierbij aan de aanpak van Knooppunt Hoevelaken, de Nijkerkerbrug, de ontwikkeling van stationsgebied Nijkerk en nieuwe (H)OV-verbindingen. Er kan een economische spinoff ontstaan, wij richten ons dan wel op bedrijvigheid passend binnen het economisch profiel van onze gemeente.
- Als gemeente wijzen wij een nieuwe kazerne in het landbouwtransitiegebied op ons grondgebied af. Wij zien hiervoor geen mogelijkheden aangezien de ruimtelijke structuur hiervoor niet geschikt is en we rekening hebben te houden met de reeds bestaande ruimtevragers.

2. Activiteit: Nieuw terrein voor oefenen en trainen met explosieven

- De gemeente Nijkerk wijst een terrein voor oefenen en trainen met explosieven op ons grondgebied af.

3. Activiteit: Laagvlieggebieden helikopters

- Wij worden graag nauw betrokken bij het nadere onderzoek voor de activiteit ‘Laagvlieggebieden helikopters’. Er moet voldoende ruimte blijven om onze waarden te beschermen en ons te kunnen ontwikkelen.

4. Participatieplan

- De gemeente Nijkerk blijft graag in gesprek met het ministerie van Defensie als de plannen nader worden uitgewerkt voor locaties in onze omgeving. Indien er een gebiedsvisie wordt opgesteld voor die locaties, gaan wij ervan uit dat het ministerie van Defensie ons daarbij betrekt.

Communicatie en afstemming

- Er heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden met de gemeenten Barneveld, Zeewolde en Ermelo, die ook te maken hebben met locaties die in beeld zijn voor de nieuwe kazerne.
- Op 12 januari heeft een provinciaal overleg plaatsgevonden over een provinciale reactie op de NRD. Daar was burgemeester Renkema aanwezig.

- In Regio Foodvalley wordt ook gesproken over een gezamenlijke reactie.
- Het Ministerie van Defensie heeft een online informatiebijeenkomst georganiseerd op 16 januari. Ook wordt in het tweede kwartaal een participatiebijeenkomst per provincie georganiseerd, de exacte gegevens hiervan worden door het ministerie van Defensie gepubliceerd op https://www.defensie.nl/onderwerpen/ruimte-voor-defensie

Vragen aan u:

1. Kunt u zich vinden in de door het college voorgestelde zienswijze op de NRD?
2. Heeft u aanvullende punten die u graag zou terugzien in de zienswijze op de NRD?
3. Zijn er specifieke punten in de zienswijze die u extra zou willen benadrukken?

Vervolg:

Aanpassingen van uw raad op de zienswijze worden verwerkt, waarna onze zienswijze voor de deadline van uiterlijk 12 februari 2024 bij het ministerie van Defensie wordt aangeleverd. In maart / april 2024 ontvangt de gemeente Nijkerk de reactie van het ministerie van Defensie op de zienswijze in een Nota van Antwoord. De planning van het ministerie van Defensie rondom besluitvorming van het militair complex ziet er als volgt uit:

Bijlagen:

1. Concept brief met onze zienswijze op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nationaal Programma Ruimte voor Defensie
2. Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nationaal Programma Ruimte voor Defensie
3. Kamerbrief NRD
4. Q&A's Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)
5. Participatieplan PlanMER en nationale beleidsvisie NPRD
6. Locaties relevante activiteiten